

Народна бібліотека
Одеського університету
І. І. Мечникова

Пролетарі всіх країн, єднайтеся!

За наукові кадри

ОРГАН ПАРТКОМУ, РЕКТОРАТУ, ПРОФКОМІВ ТА КОМІТЕТУ ЛКСМУ ОДЕСЬКОГО ОРДЕНА
ТРУДОВОГО ЧЕРВОНОГО ПРАПОРА ДЕРЖАВНОГО УНІВЕРСИТЕТУ ІМЕНІ І. І. МЕЧНИКОВА

Видається з 1933 р. № 11 (1744). 24 БЕРЕЗНЯ 1989 РОКУ Ціна 2 коп.

**Оберемо
достойних!**

**Свято
угорського
народу**

21 березня в Одеському держуніверситеті пройшли міські урочисті збори, присвячені 70-річчю Угорської Радянської Республіки.

Сімдесят років тому, — сказав у своєму виступі ректор ОДУ, голова правління обласного відділення Товариства радянсько-угорської дружби професор І. П. Зелінський, — трудящі Угорщини, запалені прикладом пролетаріату Росії, першими після перемоги Великої Жовтневої соціалістичної революції піднялися на штурм своїх Зимових палаців, взяли владу в свої руки і проголосили Радянську республіку. Разом з угорським народом славетну річницю Угорської Комуні справляють і радянські люди. Радянська Росія вітала і морально підтримала угорську революцію. В свою чергу, Угорська Комуні самим фактом свого існування сприяла успішній боротьбі молоді Радянської держави проти інтервентів. 100 тисяч угорських інтернаціоналістів в роки громадянської війни зі зброєю в руках захищали завоювання пролетаріату Росії. Ця взаємна політична, воєнна і моральна допомога — приклад справжнього пролетарського інтернаціоналізму.

Р. І. Лисенко, який виступив потім, член Ради ветеранів 108-ї Миколаївської Гвардійської дивізії, учасник визволення Угорщини від фашизму, говорив про безсмертний подвиг радянських солдатів, polegлих за свободу і незалежність Угорщини. Учасників зборів схвилювала розповідь про врятування нашими земляками сестер знаменитого Імре Кальмана, про загибель одесита Михайла Краснопольського, який запобіг висадженню в повітря оперети Кальмана в Будапешті.

З вітальним словом до зборів звернувся Петер Куштар, студент ОВМУ із УНР. Він розповів про складні соціально-політичні та економічні процеси, що відбуваються зараз у Радянській Угорщині.

У зборах взяли участь секретар Одеського обкому Компартії України Р. В. Боделан, секретар Одеського міськкому Компартії України М. М. Мясковський, голова правління Одеського обласного відділення Українського товариства дружби і культурного зв'язку із зарубіжними країнами В. Ф. Чайковський, члени правління обласного відділення Товариства радянсько-угорської дружби, представники громадськості міста, угорські студенти, котрі навчаються в Одесі, викладачі та студенти ОДУ.

У залі зборів була розгорнута тематична книжкова виставка «До 70-річчя проголошення Угорської Радянської Республіки», організована Науковою бібліотекою ОДУ. Завершилися збори урочистим концертом.
О. ГУБАР.

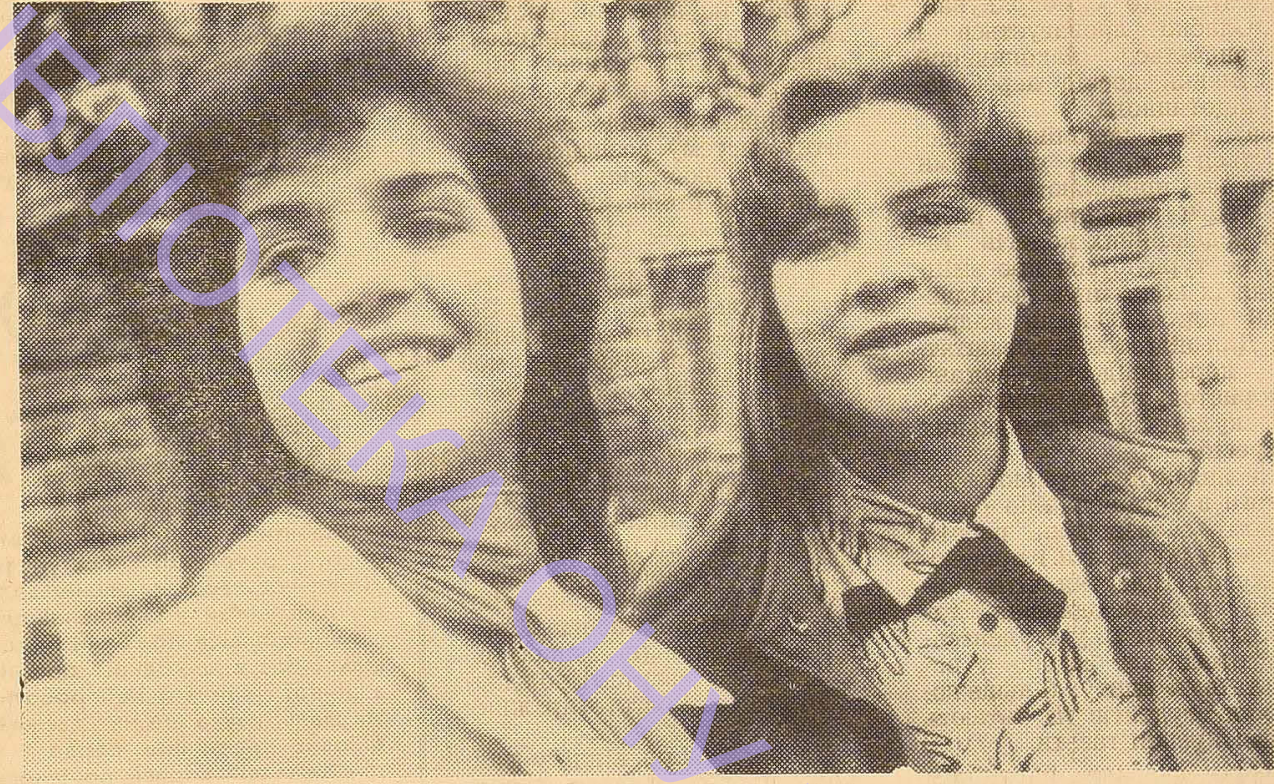
голосуємо вперше

Студентки I-го курсу фізфаку Наталя Єгудас та Наталя Нечипоренко голосуватимуть вперше, бо цього року їм виповнилося 18.

— Я живу в Центральному районі міста, — каже Наталя Єгудас, — і голосуватиму за Ігоря Петровича Зелінського. В його передвиборній програмі мене приваблює вбюювання за чистоту Чорного моря, намір сприяти розвитку Одеси як містоздоровниці. Важливо й те, що кандидат у депутати вважає за необхідне створити в нашому районі нові спортивні комплекси.

Я рада, що маю можливість голосувати за людину, яка зможе компетентно вирішувати проблеми вищої школи.

На фото В. Пащука (зліва направо): Н. Нечипоренко і Н. Єгудас.

З людьми і для людей

Щоб у повній мірі відчуті напружений ритм кандидата в народні депутати СРСР, а головне сприйняти і зрозуміти дійсний настрій і турботи трудового люду, досить побути поруч з кандидатом хоча б протягом одного робочого дня.

Така нагода трапилась: в понеділок, 20 березня, у кандидата в народні депутати СРСР Ігоря Петровича Зелінського було три зустрічі з трудовими колективами — медперсоналом Одеської обласної клінічної лікарні в селищі Котовського; з людьми, що лікуються в санаторіях комплексу «Куюльник», і в гуртожитку, в якому мешкають робітники тресту «Южгидроспецстрой».

Як завжди, з аудиторією кандидат спілкувався легко і розковано. Свою програму і міркування, що виникли в результаті спілкування з різними аудиторіями, (а в понеділок в активі кандидата нараховувалось понад 30 зустрічей), викладав коротко, щоб залишити більше часу на питання.

— Які потенційні можливості у вас є, щоб реалізувати те, про що ви тут говорите?

— Хто несе відповідальність за те, що наша молодь в певній частині своїй морально деградує?

— Чому вас так скромно рекламують? Подивіться на Самойленко — її портрети на всіх будинках міста.

— Чому змінили маршрут 166 і 177 автобусів, хіба так піклуються про людей?

Питання, питання, питання... Роз'яснював, заперечував, сперечався, доказував, не погоджувався, переконував, сміявся, почувши дотепний жарт, уважно вислуховував накази і по-

Найбільш важкою видалася аудиторія в ленінському кутку робітничого гуртожитку. Кінець дня. Втомлені люди. Холодок недовіря і напочатку навіть відчуження. «Подивимось, подивимось, що скаже нам цей професор», — мимохіть читалося в очах людей.

Коли Ігор Петрович почав згадувати свою молодість і розповів, що починав свій життєвий шлях в робітничому середовищі — спочатку шліфувальником, а потім — беконщиком, людей немов підміняли.

Одна з молодих робітниць, неначе вибачаючись за не досить гостинну зустріч на початку, відверто сказала: працювати ми вміємо і працюємо непогано, але всім нам бракує освіти. Низька у нас культура, та й прав своїх добре не знаємо. А нам, робітникам, до всього є діло.

Повертаючись пізно ввечері в центр міста, обмінювались думками.

— Не знаю, можливо, виберуть не мене, — сказав Ігор Петрович. — Але як я збагатив себе думками від зустрічей з нашими людьми, особливо — з робітниками. Як важливо нам, представникам інтелігенції, відчуті і переконатися, що у нас — єдині цілі і єдині турботи — щоб усім люду по-людськи добре. Заради цього варто працювати, не шкодуючи себе.

...Проводжаючи нас, робітники із «Южгидроспецстройа» говорили нам: ми віддамо свої голоси за Ігоря Петровича Зелінського.

І нам хочеться повторити їх слова: голосуйте за Ігоря Петровича Зелінського — виразника наших з вами інтересів.
С. СТЕПАНОВ.

У грудні 1988 р. в сіцилійському місті Палермо відбулася конференція ректорів університетів СРСР й Італії з питань ролі університетів в екологічній освіті та вихованні молодого покоління. Цій події був присвячений матеріал «ЗНК» (№ 1, 1989 р.) «Палермо-88» — інтерв'ю з учасником конференції, ректором ОДУ професором І. П. Зелінським. Ігор Петрович, зокрема, говорив про те, що на цьому науковому форумі було прийнято Звернення до всіх університетів Європи про необхідність негайного

вирішення загальних екологічних проблем. Ми публікуємо текст цього звернення, який тільки-но надіслала Радянсько-Італійська комісія з оточуючого середовища. Звернення ректорів радянських та італійських університетів привертає особливу увагу в зв'язку з опублікуванням в радянській пресі наказів, даних кандидатам в народні депутати СРСР від КПРС, в яких, зокрема, наголошується на необхідності прискорити розробку і реалізацію комплексної екологічної програми в СРСР.

ЗВЕРНЕННЯ

Конференція ректорів університетів СРСР й Італії. Роль університетів в екологічній освіті та вихованні. Палермо, 12—15 грудня 1988 р. До всіх університетів Європи.

Конференція ректорів радянських й італійських університетів, висловлюючи занепокоєність погіршенням екологічного становища в Європі, беручи до уваги континентальний, а також глобальний характер екологічних проблем і життєву необхідність їх негайного вирішення, будучи переконаними, що поліпшення якості оточуючого середовища у значній мірі залежить від рівня екологічної культури населення, усвідомлюючи найважливішу роль університетів в екологічній освіті та вихованні громадян,

ЗВЕРТАЄТЬСЯ ДО ВСІХ УНІВЕРСИТЕТІВ ЄВРОПИ із закликом об'єднати весь свій науковий та освітній потенціал для запобігання небезпечній екологічній кризі, що загрожувє людськості. Ректори радянських й італійських університетів, будучи переконаними у підтримці своїх урядів, а також авторитетних міжурядових і неурядових органів, пропонують оголосити 1990 РІК «РОКОМ ПРИРОДИ ЄВРОПИ», протягом якого дати початок спільним ефективним діям, спрямованим на поліпшення екологічного становища.

Важливим етапом у розробці спільних ініціатив і рішень стане конференція ректорів та учених університетів Європи, яку пропонується провести в рамках Року Природи Європи. Учасники цієї конференції визначать напрями міжнародного наукового співробітництва з метою підвищення рівня екологічної освіти в школах та університетах, поглиблення досліджень з екологічних проблем, розробки програм спільних дій по поліпшенню становища оточуючого середовища.

**І. МЕЛІЗЕНДА ДЖАМБЕРТОНІ,
В. М. АФАНАСЬЄВ,**
керівники італійської та радянської делегацій.

Вузівським багатотиражкам — партійну увагу

(Постанова бюро Центрального райкому Компартії України)

1 березня 1989 р. бюро Центрального райкому Компартії України на черговому засіданні розглянуло питання «Про роботу парткомів інститутів інженерів морського флоту, медичного, інженерно-будівельного, держуніверситету по перебудові керівництва багатотиражними газетами у відповідності з вимогами резолюції XIX Всесоюзної партійної конференції «Про гласність».

В обговоренні взяли участь ректори, секретарі партійних комітетів, редактори багатотиражок, члени ідеологічної комісії, які готували питання на бюро.

Бюро райкому відзначило, що багатотиражні газети інститутів ще не стали дійовими органами політичної роботи в масах, слабо використовують їх можливості для залучення науково-педагогічних працівників, студентської молоді у процеси перебудови, розвиток демократизації, гласності і критики.

Редакції газет «Вимпел» (т. Ананьєва), «Трибуна студента» (т. Савичев), «Кадрі стройкам» (т. Стаселькова) із запізненням реагують на найважливіші політичні події, слабо ведуть пропаганду і роз'яснення в колективах рішень XIX Всесоюзної партійної конференції, матеріалів наступних пленумів ЦК КПРС, позачергової сесії Верховної Ради СРСР. Не висвітлюють належним чином хід передвиборної кампанії в народні депутати СРСР.

На сторінках газет вміщуються переважно інформаційні матеріали, передрукуються статті з центральної преси, які не викликають інтересу у читачів, мало ще гострих критичних публікацій.

За останні два роки партійні комітети вузів жодного разу не розглядали на своїх засіданнях критичних виступів газет, часто вони залишаються без належного реагування з боку ректоратів, факультетів і кафедр, громадських організацій. Внаслідок цього, найбільш гострі матеріали про недоліки роботи ряду вузівських колективів опубліковані в центральній і місцевій пресі. Цей висновок підтверджується і результатами анкетування. Більшість опитаних студентів відзначили, що багатотиражні газети не відпо-

відають духу часу, не стали трибуною гласності.

Багатотиражна преса слабо сприяє оновленню стилю і методів роботи партійних, комсомольських, профспілкових організацій, газети епізодично, суто інформативно висвітлювали хід звітів і виборів у партійних і комсомольських організаціях. На сторінках багатотиражок рідко виступають з проблемними матеріалами виборний партійний актив, провідні вчені, викладачі кафедр суспільних наук.

Редакції газет несміливо виходять на широкий діалог з читачем, дискусійні форми роботи, плюралізм думок з проблем перебудови учбового процесу, вузівської науки, ідеологічної роботи, розвитку студентського самоврядування. Слабо пропагується і розкривається накопичений позитивний досвід перебудови вищої школи.

Зазначені недоліки пояснюються тим, що парткоми вузів не приділяють належної уваги керівництву роботою редакційних колегій газет, не турбуються про зміцнення їх колективів досвідченими підготовленими кадрами. Для підготовки позаштатних кореспондентів погано використовуються можливості факультетів громадських професій.

Не надають потрібної допомоги в організаційно-технічному забезпеченні роботи редакцій ректорати і профкоми вузів. Відсутня чітка система розповсюдження газет, доставки їх у студентські гуртожитки. Згідно з результатами опиту, більше половини студентів не читають багатотиражні газети.

Бюро вказало партійним комітетам вузів (т.т. Губанков, Хомицька, Крижантовський, Аніщук) на низький рівень керівництва багатотиражною газетою і зажадало вжити конкретних заходів по усуненню вказаних недоліків:

а) у відповідності з резолюцією XIX Всесоюзної конференції КПРС «Про гласність» домагатися докорінного поліпшення організаційної і агітаційно-пропагандистської роботи багатотиражних газет по залученню комуністів, науково-педагогічних кадрів студентської молоді у перебудову вищої школи, розвитку процесів демократизації і гласності в громадському житті вузівських колективів;

б) активніше використовувати газети для оновлення

стилю і методів роботи партійних, комсомольських і профспілкових організацій, ширше практикувати дискусійні форми, діалог з читачем, плюралізм думок для виявлення недоліків, причин гальмування перебудови учбового процесу, наукової діяльності, ідейно-виховної роботи;

в) партійним комітетам вузів протягом місяця необхідно переглянути і зміцнити склад редакційних колегій, залучити до їх роботи партійний і комсомольський актив, провідних учених і викладачів, кращих студентів. Організувати на факультетах громадських професій підготовку позаштатних кореспондентів.

Забезпечити партійне реагування на критичні виступи газет, давати принципову оцінку фактам затиску критики, натиску на редакторів.

У кожному вузі виробити чітку систему розповсюдження газет, доставки їх у студентські гуртожитки, збільшити кількість газетних вітрин.

Ректорам вузів (т.т. Загоруйко, Ільїн, Мазуренко, Зелінський) надати конкретну допомогу у поліпшенні умов праці редакцій, їх організаційно-технічної забезпеченості;

г) з метою поліпшення інформування комуністів, трудящих, студентської та учнівської молоді про хід перебудови в трудових колективах, учбових закладах району вважати доцільним періодичне видання (не менше одного разу у квартал) об'єднаного випуску багатотиражних газет.

Ідеологічному відділу райкому партії спільно з партійними комітетами вузів, райкомом комсомолу протягом місяця сформувати редакційну раду по забезпеченню видання об'єднаного випуску газет.

Ректоратам, профспілковим комітетам вузів надати необхідну організаційну, технічну і матеріальну допомогу раді.

Просити Одеський міський Компартії України розглянути питання про доцільність організації єдиної міжвузівської багатотиражної газети.

Просити Одеський обком Компартії України, дирекцію видавництва «Чорноморська комуна» надати практичну допомогу в поліпшенні умов верстання і видання вузівських багатотиражних газет.

Ще про деякі «дрібниці». Нагадування про те, що непогано було б знов організувати спеціальну групу «Здоров'я» для ветеранів — це питання можна вирішити лише прискоривши ремонт спортзалу на вулиці Ласточкина. Про невелику фінансову підтримку нас профкомом — щоб 2—3 рази на рік проводити бесіди «За чашкою чаю». Можливо, «джентльмен ОДУ» знайшли б час дати добродійний концерт на допомогу ветеранам.

Говорять, що по відношенню до старих судять про рівень людськості колективу, котрому вони служили і по мірі сил намагаються служити і тепер. Ми хочемо бути з вами, любі колеги, товариші, студенти, жити вашими турботами і планами, переживати невдачі і радіти перемогам. Хай лише цей зв'язок не буде однобічним.

О. СТЕПАНОВА.

На виборчій дільниці № 17/104. Секретар виборчої комісії доцент М. В. Рудяк з членами комісії О. В. Бандурою і М. Бурундуковою перевіряють списки виборців. До голосування практично все готове. Фото В. ПАЩУКА.

ЮРИСТИ КОНСУЛЬТУЮТЬСЯ

У читальному залі гуртожитку № 9 пройшла зустріч студентів 1—3 курсів юридичного факультету з викладачами кафедри кримінального права, процесу і криміналістики доцентами І. В. Михайловим і Г. М. Ясинським. В ході бесіди, що відбулася, обговорювалися найрізноманітніші питання, що стосуються формування в нашій країні правової держави, демократизації усіх сфер юрисдикції, в тому числі кримінального процесу. Гарантії прав звинувачуваних

і засуджених, «формула визнання», рівень ведення слідчого процесу, закон і кооперація — ось далеко не повний перелік питань, піднятих студентами. Обговорювались також проблеми гуманізації і гласності. Студенти сподіваються, що подібні зустрічі проводитимуться регулярно і з участю представників інших кафедр.

Н. ЧЕРЕВЧЕНКО,
Т. КОШЕЛОВА,
студентки юрфаку.

Співдружність кафедр і цеху

Колектив заводу імені Жовтневої революції поступово відновлює свою колишню славу. Але успіхи у виконанні державних планів не були б можливі без відповідної організації і політичної роботи. На жаль, наука ще не дає нам дійових практичних порад у цій важливій справі, постанови вищестоящих органів, як і раніше, носять «лозунговий характер», тобто поки що все розраховано на індивідуальну творчість, ініціативу і пошук. Але тільки на цьому далеко не поїдеш.

Ми багато говоримо про безперервну освіту. Автор цих рядків вважає, що вона повинна включати як постійне зміцнення спеціальних і професійних знань, так і виховання політичної культури кожного громадянина. Причому робота таких постійно діючих народних університетів (можлива й інша назва) повинна включатися в план (державний) підприємств і закладів і носити не громадський характер, а державний, тобто заняття повинні проводитися у робочий час зі стопроцентною оплатою як працівникам, так і викладачам.

Заняття повинні проводитися відомими вченими, спеціалістами, досвідченими інженерами, партійними, радянськими працівниками. По-перше, людей більше задовольняють відповіді компетентних осіб. По-друге, не кожен взмоє розібратися в суспільно-політичній ситуації без допомоги науки. По-третє, такі зустрічі взаємно збагачують як робітників, так і вчених.

У нас на заводі в цеховій партійній організації ми поспражньому зайнялися підвищенням політичної культури. З цією метою замість шкіл політосвіти створений єдиний політичний дискусійний клуб «Час, політика, економіка». План його роботи суттєво відрізняється від планів шкіл системи політосвіти. Досить зазначити, що у нас немає практично жодного засідання, в якому б брали участь одні й ті самі викладачі, учені, спеціалісти; теми засідань завжди найрізноманітніші.

Нам приємно, що найактивнішу участь в роботі дискусійного політичного клубу цеху беруть учені й Одеського

держуніверситету. Так, у грудні минулого року відбулося два засідання, на яких виступили доценти М. Г. Смола і Ю. М. Оборотов. Особливий інтерес викликала зустріч за «круглим столом» у рамках «дня науки» з завідуючим кафедрою історії СРСР доцентом Ф. О. Самойловим і членами кафедри О. В. Гонтарем, А. К. Лозовським. Як учені, так і робітники відстоювали свої точки зору з питань, що піднімалися. Зазвичай учені солідаризуються на таких зустрічах. Тут же ніхто з них не соромився заперечити колезі, висловити іншу позицію.

Партійне бюро цеху і рада дискусійного клубу мають намір і надалі розвивати творчі зв'язки з ученими університету. Вже є домовленість із завідувачем кафедрою нової і новітньої історії професором С. Й. Аппатовим. Хотілося б зустрітися з відомими економістами і вченими інших кафедр і факультетів.

Звичайно, ми не обмежуємося у своїй роботі тільки зв'язками з університетом. Зокрема, проведено дві зустрічі з керівництвом Одеської духовної семінарії. Найближчим часом налагодимо ділові контакти з представниками інших вузів міста, закладами, партійними і радянськими органами.

Отже, як бачите, інтереси у сучасного робітничого класу різноманітні. Але все ж таки без участі вчених, ми не зможемо знайти відповіді на багато питань сучасності, що наболіли. Тому дуже важливо, що автора цих рядків зрозуміли і в парткомі університету — заступник секретаря парткому І. М. Коваль, і в партійному бюро юридичного та історичного факультетів — Є. О. Харитонов і О. Б. Дьомін. Адже тільки спільна робота учених і практиків спроможна забезпечити виховання свідомих громадян нашого суспільства, допомогти їм визначити своє місце в революційному процесі перебудови.

М. АФНАСЬЄВ,
секретар партійного бюро інструментального цеху заводу ім. Жовтневої революції, студент - заочник історичного факультету ОДУ.

РАЗОМ З ВАМИ

Нас, університетських ветеранів війни та праці, збирають зустрічі зі студентами, комсомольськими активістами, і не лише святкові, але й буденні, ділові збори, присвячені вирішенню конкретних, живих проблем сьогодення. І все-таки, очевидно, є можливість активізувати нашу роботу, перш за все, збільшити кількість зустрічей зі студентами у гуртожитках, на факультетах.

Звичайно, що зацікавленість у цьому повинна бути взаємною. Але комітет комсомолу поки що не відгукнувся на нашу пропозицію.

Нам є про що сказати молоді. Є. В. Гороховська — партієць майже з 70-річним стажем, учасниця формування перших комсомольських ланок в Одесі; Б. Я. Чаленко особисто зустрічалася з С. М. Кіровим; К. А. Позигун бра-

ла участь в організації перших колгоспів; А. І. Дьоміна — організатор перших радянських сільських шкіл; П. І. Потапенко — матрос крейсера «Марат», учасник параду Перемоги. Повірте, що й інші теж мають славу біографію.

Напевне, пам'ятати про потреби ветеранів теж необхідно, хоча на ставлення до нас профкому гріх скаржитися. Тим не менше, мало ще дістається ветеранам путівок до санаторіїв, будинків відпочинку, пансіонатів, на екскурсійні поїздки і т. ін. Не завжди надається необхідна допомога старим, одиноким хворим людям, які одержують чисто символічну пенсію. Прикладом безкорисливості і милосердя є студентка геофаку Галина Мельник (вона вже другий рік регулярно відвідує Л. Л. Берендєєву, інваліда І групи).

Герої Шевченка на одеській сцені

Високі вимоги, які ставив Т. Шевченко до літератури і живопису, в повній мірі стосуються і сценічного мистецтва. Під час вимушеного перебування у Нижньому Новгороді Шевченко відвідує вистави місцевого театру і робить ряд відгуків на характер репертуару, на манеру гри виконавців. Окремі нотатки про мистецтво сцени знайдемо в його «Щоденнику» та повістях. Йому були близькими погляди на театр Миколи Гоголя, який вважав, що театр — це велика школа, кафедра, з якої читається цілому натовпу живий урок, кафедра, з якої можна багато сказати світу доброго.

Коли випала нагода на засланні, Тарас Шевченко організує виставу за п'єсою О. Островського «Свої люди — сочтемся». Він же і режисер, і виконавець ролі Расположенського. За його ескізами були виготовлені декорації. Підкреслимо: це було перше сценічне втілення цієї п'єси російського драматурга взагалі.

Важливими були думки Шевченка з приводу мистецтва актора. Вони були співзвучними твердженням М. Гоголя і М. Щепкіна. На думку Шевченка, виконання актором тієї чи іншої ролі повинно відзначитися природністю, простотою.

З виключною повагою і любов'ю ставився поет до сценічного мистецтва М. Щепкіна, К. Соленика, П. Садовського, А. Олдріджа. Саме М. Щепкіну він присвятив поему «Неофіти», а в адресованому акторові вірші звернувся зі щирими словами: «Заворожи мене, вольве, друже сивоусий». Шевченко — художник напише портрет М. Щепкіна і А. Олдріджа.

Оскільки тогочасна сцена на Україні була бідна на репертуар, Шевченко заходжується над його збагаченням. Він пише п'єси «Невеста», «Слепає красавица», «Никита Гайдай», пише і «Назара Стодолю», що дійшла до нас повністю в перекладі на українську мову.

Шевченкову драму «Назар Стодоля» одеський глядач вперше побачив на професійній сцені у виконанні Театру корифеїв, тоді керованого Марком Кропивницьким та Михайлом Старицьким. В Одесі зі сцени під час вистави «Дай серцеві волю, заведе в неволю» М. Кропивницький дасть публічне життя пісні на слова Шевченка «Реве та стогне Дніпр широкий» (мелодія вихованця Новоросійського університету Антона Крижанівського), що не

раз вилучалась з друку цензурою.

В пожовтневі роки у виконанні труп Театру корифеїв одесити дивились вистави «Титарівна» та «Невольник». Глибоко хвилюючою була патріотична вистава «Невольник» (п'єса М. Кропивницького за поемою Шевченка «Сліпий»). Як старовинна дума чи козацька пісня про боротьбу з татаротурецькими поневолювачами на одному диханні йшла вистава у виконанні М. Кропивницького (Коваль), М. Заньковецької (Ярина) та М. Садовського (Степан).

Українське радянське мистецтво продовжило і значно збагатило сценічне втілення Шевченкових творів.

Коли наступали на Київ білополяки (основна ударна сила Антанти), великий реформатор української сцени Лесь Курбас, йдучи назустріч ювілею Шевченка у 1920 році, робить інсценізацію поеми Шевченка «Гайдамаки». Він же її ставить в театрі імені Шевченка.

З приводу цієї вистави В. Василько напише: «Вперше за часів Радянської влади було створено нову соціально значну, у повному розумінні слова — революційну виставу. І за змістом, і за формою О. С. Курбас сказав нею нове слово в українському радянському театрі». В. С. Василько назве виставу «Гайдамаки» 1920 року епохальною. То ж цілком зрозуміло, що до цієї інсценізації незабаром звернеться багато театральних колективів.

Тоді ж, на початку 20-х років, в нашому місті «Гайдамаки» поставив пересувний робітничо-селянський театр ім. Івана Франка. Зважаючи на характер колективу франківців, як театру небагаточисленного, до того ж і пересувного, довелося інсценізацію пристосувати до можливостей колективу, що з успіхом зробив Іван Минитенко.

Коли в Одесі було створено вперше український стаціонарний театр — Одеську держдраму, як тоді її назвали (тепер театр імені Жовтневої революції), то у 1927 році було поставлено Шевченківські «Гайдамаки». Поставив Василь Василько, учасник курбасівської вистави 1920 року (грав Кобзаря), а в подальших постановках цієї п'єси був помічником режисера. Вистава справила неабияке враження на масового глядача. Серед виконавців відзначимо Йосипа Маяку (Залізняка), Олександра Остаєвського (Гонта), Костянтина Блакитного (Ярема), Поліну Нятку (Оксана), Бориса Чернова (Кобзар). Та апогеєм у зверненні до «Гайдамаків» театру ім. Жовтневої революції стала вистава 1961 року, коли люд-

ство відзначало 100-річчя з дня смерті Кобзаря.

Коли добре ім'я Леся Курбаса було повернуто народові (в реабілітації митця була значна заслуга й В. С. Василька), В. С. Василько докладає всіх зусиль, щоб курбасівська інсценізація побачила рампи сцени в нових умовах.

Ця вистава в театрі йшла б і йшла, будучи красою творчої палітри мистецького колективу. Та досить було, за свідченням народного артиста УРСР Леся Луценка, нерівникової області сплутати гайдаманів громадянської війни і гайдаманів — каліфів пам'ятного 1768 року і кваліфікувати «Гайдамаків» Шевченка - Курбаса - Василька як націоналістичний твір, як вистава негідно була виключена з репертуару.

Ми віримо, що в театрі ім. Жовтневої революції знайдеться, якщо не сьогодні, то завтра чи післязавтра режисер та й однодумці - виконавці, що знайдуть вкрай за необхідне дати нове сценічне життя Шевченковим «Гайдамакам».

У театрі імені Жовтневої революції неодноразово грали Шевченкового «Назара Стодолю» і в повнометражному сценічному, і в концертному виконанні.

Подією театрального життя міста стала вистава «Поетова доля» за п'єсою Сави Голованівського. Виставу підготував В. Василько до 125-річчя з дня народження Тараса Шевченка. За створення образу виконавець ролі Шевченка Йосип Маяк був нагороджений Шевченківською ювілейною медаллю.

Спектакль «Поетова доля» відзначався ансамблевістю. В цьому не лише заслуга постановника Василя Василька, а й учасників вистави Л. Мацієвської (матір Костомарова), Г. Бабенка (Костомаров), М. Хороша (Куліш), І. Твердохліба (генерал), Я. Возіяна (офіцер Гулан), М. Богданова (Твардовський), К. Загорянської (Ольга), С. Кошачевського (Петров) та ін.

Тоді ж, у ювілейний рік, російський театр імені Андрія Іванова поставив поему Едуарда Багрицького «Тарас Шевченко». Заграв роль талановито зіграв Наум Соколов.

На сцені Одеського театру опери та балету багато років йшов балет одеського композитора Костянтина Данькевича «Лілея».

Сюжетна наванта не обмежувалась лише відомою баладою, були використані мотиви інших творів Кобзаря про жіночу долю. Три покоління виконавців брали участь в цьому балеті (А. Риндіна, Т. Івановська, І. Михалченко, Н. Терніченко — Лілея; Н. Ігнатів, П. Каверзін, А. Данченко, А. Серєда — Степан). Пізніше на оперній сцені йтимуть спектаклі «Назар Стодоля» К. Данькевича, «Катерина»

М. Аркаса. В «Катерині» брали участь талановиті солісти театру Р. Сергієнко (Катерина), Г. Савченко (батько), З. Лисак (мати).

З нагоди 175-річчя з дня народження Т. Г. Шевченка великий урочистий вечір відбувся у приміщенні Одеського оперного театру, на якому з змістовною доповіддю виступив українською мовою перший секретар обкому КП України Г. К. Крючков, відбувся великий мітинг громадськості міста біля пам'ятника Шевченку. У квітні відбудеться представницька міжвузівська наукова конференція «Та-

Г. Дикий на цій сцені ставить цю оперу. Не можна не відзначити, що вони знайшли нові можливості представити одне із популярних музичних полотно дожовтневого часу.

Ювілей Шевченка Одеський український музично-драматичний театр ім. Жовтневої революції зустрів цікавою літературно-музичною композицією «І серцем лину на Україну» (режисер К. Пивоваров). Виключним достоїнством цієї вистави є її музична сторона. Тут використані окремі календарно обрядові пісні, народні ігри. Та найбільшого ус-

«Поетова доля» Сави Голованівського. В ролі Т. Шевченка — Й. Маяк. 1939 рік.

В. С. Василько, серед виконавців «Слів поета» 1927 р. Публікується вперше.

рас Шевченко і загальнолюдські ідеали». Сто двадцять п'ять чоловік дали заявки на участь в цьому шевченківському форумі.

В передювілейні дні в театрі опери та балету відбулась прем'єра постанови М. Аркаса «Катерина». Вже вдруге диригент Д. Сипітнер і режисер

п'єху досягнуто у виконанні славнозвісних «Вечорниць» нашого земляка Петра Ніщинського, з його ніколи не старіючим чоловічим хором «Закувала та сива зозуля».

П. МАРКУШЕВСЬКИЙ, доцент філфаку ОДУ, кандидат філологічних наук.

Екслібрис — знак книголюбства

Екслібрис (ex libris — від латинського «із книг») — книжковий знак, ярлик, який наклеюють на внутрішній бік палітурки чи обкладинки, і котрий вказує володаря книги. Екслібриси у вигляді власного знаку широко розповсюдились з початком книгодрукування (в Росії — з початку 18 століття). До 19 століття поруч з екслібрисами постійно виготовлялися так звані суперекслібриси, відбиті на палітурці чи корінці

книги. Виготовлення таких екслібрисів коштувало дорого, тому з демократизацією книжкової справи стали випускатися здебільшого паперові знаки. Найпростіші екслібриси — ярлики, які вказували лише ім'я та прізвище володаря (деколи у поєднанні з девізом). Типи художніх екслібрисів: гербові екслібриси (характерні головним чином для 16—18 століть), котрі відтворювали герб володаря книж-

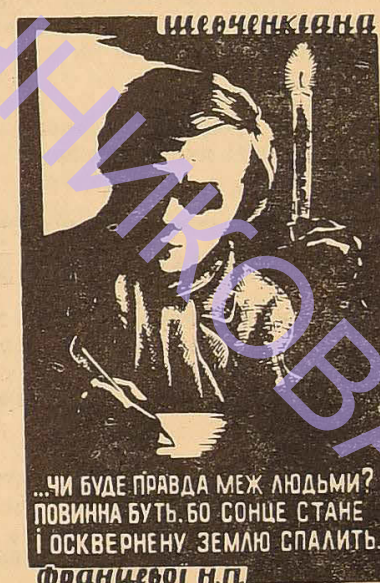
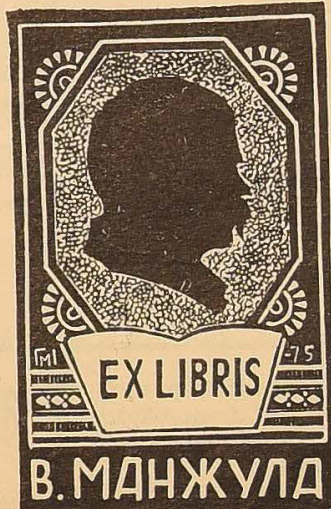
кового зібрання; вензелеві екслібриси — його орнаментально розроблені ініціали; сюжетні екслібриси (найбільш популярні у XX столітті) являють собою зображення пейзажів, архітектурних мотивів, різноманітні емблеми, що символічно розповідають про смаки, професію, склад бібліотеки, прихильності володаря книг і т. п. Останнім часом сюжетні екслібриси перетворилися на свого роду плакати, котрі

розповідають про історичні події у житті нашої Батьківщини, про її громадських та державних діячів. Це образ великого засновника Комуністичної партії і Радянської держави Володимира Ілліча Леніна; діячів літератури і мистецтва, Радянської армії.

Поширені в екслібрисі теми Великої Жовтневої соціалістичної революції і Великої Вітчизняної війни.

Вже багато років діє одеський клуб любителів екслібрису і книжкової графіки. Він об'єднує інженерів, лікарів, науковців, робітників, домогосподарок, які зберігають своє дозвілля збиранню і пропаганді книжкового знаку. Одеський клуб проводить серед населення міста і області широку роботу по пропаганді книжкового знаку, популяризації його — бесіди, виставки, публікує статті в газетах і журналах.

В наші дні широко і любовно відзначає радянський народ 175-ту річницю з дня народження геніального українського поета Т. Г. Шевченка. В читальному залі бібліотеки № 35 Малиновського району і в залі магазину «Дружба» зараз проходить виставка екслібрисів, присвячених творчості Т. Г. Шевченка. Представляють книжкові знаки, котрі демонструвалися на цих вистав-

ках і виконані графіками М. Бондаренком (с. Буринь), М. Грєпінком (Брустури), Г. Єфремовим (Вінниця). Екслібриси представлені колекціонером книжкового знаку, співробітником СПТУ-27 М. Б. Гітельмахером.

М. ДЕНИСОВ.

інтерклуб ОГУ

США - МЕКСИКА: пограничний ров

Правительство США, стремясь воспрепятствовать нелегальной иммиграции и ввозу наркотиков из Мексики, разработало план, которым предусматривается создание на границе с Мексикой, недалеко от города Сан-Диего, рва протяженностью в 4 мили.

Этот план вызвал резкое осуждение со стороны политических и общественных деятелей, борющихся за права человека и за права эмигрантов в обеих странах.

Руководитель пограничного проекта США — Мексика, член Американского комитета дружбы Роберто Мартинес в интервью представителю прессы назвал план создания рва «оскорблением мексиканского правительства». По его словам, руководителям США нравится «тратить деньги, силы и время на подобные проекты, но им не хватает силы воли, чтобы вести переговоры с правительством Мексики. Они всегда принимают односторонние решения и рассматривают эти вопросы со своей колокольни, тогда как совершенно очевидно, что речь идет о проблеме, важной для обеих сторон».

Несколько лет назад, заметил он, правительство США попыталось установить вдоль границы остроконечную решетку, о которую можно было порезать руки или ноги, затем решило построить бетонную стену, и вот сейчас речь идет о создании глубокого рва. И все это вместо серьезных поисков истинных причин нелегальной миграции и контрабанды наркотиков.

В Мексике депутаты от правящей Институционно-революционной партии (ИРП) и Народного демократического фронта заявили, что планируемое правительством США создание рва — не что иное, как враждебный акт в отношении мексиканского народа. Еще большее возмущение в Мексике вызвало намерение правительства США взимать с каждого въезжающего в страну из Канады и Мексики налог в размере двух долларов.

Если учесть, что протяженность границы между США и Мексикой составляет 2.000 миль, то совершенно очевидно, что создание рва длиной 4 мили никак не решит этих острых проблем. Поэтому как сооружение рва, так и введение упомянутого налога просто абсурдно.

Даниэль Руилова,
студент II курса биофака
(Эквадор).

Помнить и знать

Февраль нынешнего года останется в памяти народа событием огромной важности: выводом советских войск из Афганистана. Закончилась та далекая и многим неизвестная война, но никогда не забыть, сколько горя и боли принесла она матерям и любимым тех ребят, которые навсегда остались в чужой земле, тем, кто и сегодня еще не вернулся на Родину. Слова Ольги Берггольц — «Никто не забыт, ничто не забыто» — вновь становятся актуальными в наше, казалось бы, мирное время. Поэтому так необходимы и важны встречи с людьми, познавшими все невзгоды этой войны. Об одной из таких встреч мне хотелось бы рассказать.

Учащиеся подготовительного отделения университета М. Ильченко, В. Караченцев и А. Кузьмичев побывали в гостях у пятиклассников 121-й школы, где проходят практику студенты IV курса филологического факультета. Школьникам хотелось узнать о многом. Девочек интересовала роль женщины на войне, мальчишки расспрашивали о том, с какой боевой техникой пришлось столкнуться солдатам, чем занимались в свободные минуты, если они вообще были... Конечно же, ничто не смогло бы дать школьникам более точного представления о буднях войны, чем непосредственное живое общение с теми, кто с честью прошел нелегкие испытания в боях.

В. ВЕРЕСАЕВ, студент IV курса русского отделения
филфака.

МЫ БЫЛИ В ЛЕНИНГРАДЕ

Недавно мы побывали на экскурсии в Ленинграде. Это один из самых красивых городов мира. Нас покорили его прекрасные проспекты, набережные, дворцы и памятники, мы с большим интересом осмотрели Государственный Русский музей, где увидели древнерусскую живопись, искусство XVIII века. Посетили этнографический музей, Казанский собор, Павловский дворец, Эрмитаж. Побывали в театре музыкальной комедии.

Проживали мы в гостинице «Репинская», которая распо-

ложена на берегу Балтийского моря — это в 45 км от города, и у нас не было возможности наблюдать вечерний Ленинград. Не все в порядке было и с транспортом. И все же эти мелкие неудобства не испортили общего впечатления и большого удовольствия от посещения великого города на Неве.

Мы очень надеемся, что сумеем посетить Ленинград еще раз. И что на сей раз остановимся в гостинице, расположенной по возможности ближе к центру города.

Аль Садик Абдалла
Аль Мосрати,
Тахен Мохамад Хасан,
аспиранты ОГУ
(Ливия).

Навстречу XIII Всемирному фестивалю молодежи и студентов.

3 апреля в актовом зале (Пролетарский бульвар, 24—26) в 15.00.

ФЕСТИВАЛЬНАЯ ФИЕСТА

В программе:

1. Кинофильм «КНДР — хозяйка фестиваля».
2. Пресс-конференция.
3. Интернациональный гала-концерт.
4. Книжная экспозиция.
5. Этнографическая выставка о КНДР.

Рейнгольд Антонович Личковський

16 березня раптово помер член КПРС з 1949 року, доцент кафедри філософії природничих факультетів Одеського держуніверситету ім. І. І. Мечникова Рейнгольд Антонович Личковський.

Р. А. Личковський народився 2 серпня 1926 року у м. Котельнич Кіровоградської області.

Після закінчення у 1950 році філологічного факультету Одеського університету Рейнгольд Антонович в 1950—1951 рр. керував лекторською групою обкому ЛКСМУ, а в 1951—1956 рр. — політвідділом Одеської залізниці. В 1956—1962 рр. Рейнгольд Антонович працював помічником капітану по політчастині на теплоході «Тбілісі» Чорноморського морського пароплавання.

Останні 27 років життя Р. А. Личковського пов'язані з викладацькою роботою в Одеському державному університеті на кафедрах філософії, наукового комунізму, філософії природничих факультетів.

Р. А. Личковський — учасник Великої Вітчизняної війни, нагороджений орденом Великої Вітчизняної війни, медаллю «40 років перемоги у Великій Вітчизняній війні 1941—1945 рр.», «70 років Збройних сил СРСР».

Де б не працював Рейнгольд Антонович, йому були притаманні чесність і принципиовість, глибока людяність, захопленість і пристрасність, відповідальне ставлення до справи. Це був висококваліфікований викладач, чудовий лектор, користувався незмінною повагою викладачів, студентів, усіх, хто його знав.

Прекрасні ораторські якості, глибоке розуміння складних ідеологічних проблем, уміння захопити аудиторію відзначали Рейнгольда Антоновича.

Це був справжній ідейний борець, людина високої громадянськості і прекрасних моральних якостей. Широка ерудиція і разом з тим надзвичайні простота і скромність відзначали його.

Всі, кому довелося знати Рейнгольда Антоновича, пам'ятатимуть його як мудрого наставника і товариша, готового допомогти порадою і ділом, підтримати у скрутну хвилину.

Пішла з життя людина щирої душі, безмежної безкорисливості і благородства.

Світла пам'ять про Р. А. Личковського назавжди збережеться в наших серцях.

Група товаришів.

ЗА ТВЕРЕЗІСТЬ І КУЛЬТУРУ

Характер роботи добровільного товариства боротьби за тверезість ОДУ в основному відповідає вимогам районної, міської і республіканської організацій ДТБТ. Наша організація вважається одною з кращих в місті. Її представники входять у правління районної ДТБТ, активно виступають на районних, міських та обласних зборах ДТБТ. В університеті організований науковий семінар «Медицино-біологічні та соціальні аспекти алкоголізму», на якому пройшли добру підготовку керівники ДТБТ підрозділів ОДУ, керівники комісії по боротьбі з пияцтвом в ОДУ, а також викладачі та студенти ОДУ, серед яких слід відзначити лекторів С. А. Петрова, Н. Г. Гандирук, Н. А. Кравченка, А. В. Запороженка, Л. Н. Степанову. Організовані кутки боротьби за тверезість і культуру на факультетах, з пропагандою тверезого способу життя, церемонією чаювання і т. д. Всі керівники ДТБТ ОДУ одержують журнал «Трезвість і культура».

Однак робота товариства не задовольняє потреби ні в масштабах ОДУ, ні в масштабах республіки і країни. Існують істотні розбіжності керівників ДТБТ про головне в роботі. Організація цього товариства в ОДУ з 1986 році пройшла майже формально. Спочатку за списками на факультетах і підрозділах за активним сприянням профспілкової організації оформили близько двох тисяч членів ДТБТ серед викладачів, співробітників і студентів. В 1987 році, згідно поданим заявам, залишилося всього 186 членів. Якщо вірити відомостям про сплату внесків, то їх — 312 чоловік.

Міське та республіканське керівництво ДТБТ вимагає тільки дотримання сухого закону членами товариства

і мало цікавиться загальними проблемами боротьби за тверезість і культуру.

Я особисто вважаю, що в ОДУ кожен викладач повинен прозодити на лекціях і семінарах активну пропаганду здорового способу життя.

Серед проблем, котрі належать дослідженню, можна виділити такі:

1. При оцінці біологічних і соціальних аспектів слід підкреслювати примат соціального, бо схильність до алкоголізму мають лише кілька процентів людей, і при належному вихованні в сім'ї, відсутності «питних традицій» вони можуть бути здоровими і повноцінними членами суспільства.

2. Проблеми боротьби за тверезість невід'ємні від загальної проблеми наркоманії і токсикоманії. Саме вплив алкоголю (етанолу) пов'язаний з його перетворенням в організмі у надлишковий окетивий альдегід, який стимулює вироблення внутрішніх наркотиків в організмі людини.

3. Слід також вважати і вікові аспекти. Найбільшу небезпеку викликає вживання спиртного в молодому репродуктивному віці. Тут і вплив на потомство, і висока чутливість до алкоголю у молодих, особливо у дівчат і жінок.

4. Питання індивідуальної чутливості, аж до феномена патологічного сп'яніння, також слід враховувати.

В цілому проблема алкоголізму потребує глибокого наукового дослідження, а наша стратегія і тактика боротьби за тверезий спосіб життя не можуть бути відділені від боротьби за загальну культуру населення країни.

А. РОЗАНОВ,
голова ДТБТ ОДУ,
доктор
медичних
наук,
професор.

ОГОЛОШЕННЯ

Спортивний клуб ОДУ проводить набір у госпрозрахункові групи тенісу. Заняття розпочнуться з 1 квітня на kortах ОДУ. Запис співробітників ведеться до 5-го квітня в СК, за адресою: Пролетарський бульвар, 24. Телефон: 63-77-48.

* * *

Комітет ДТСААФ університету оголошує набір на платні короткочасні курси машинопису.

На курсах навчають сліпому десятипальцевому методу друку, оформленню службових документів, курсових, дипломних та наукових робіт.

Тим, хто закінчив курси, видається посвідчення. Запис ведеться в комітеті ДТСААФ університету, в робочі дні та години.

ПИШІТЬ НАМ: 270057, Одеса-Центр вул. Петра Великого, 2, держуніверситет, редакція газети «За наукові кадри».

ЗАХОДЬТЕ: Одеса, вул. Радянської Армії 24, 1-й поверх, кімната, 9.

ДЗВОНІТЬ: тел. 23-84-13.

Редактор М. ЩЕРБАНЬ.